Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций.

Ленин пашан великий продолжательже—СТАЛИН йолташлан

Шерге друг да боевой йолташ!

Большевистский партийын Центральный Комитетше тыйым, Ленинын другшым да тудын пашан великий продолжательжым, партий ден советский калыкын вождьшым—т ы й ы н кудло иет кечын шокшын саламла.

40 ий утла тый пролетарский революцийын пашажлан, пашазе классын да пӱтынь трудовой калыкын пашажлан служитлет. Тый партий верч, пролетариат д и к т а т у р а верч Ленинын кучедалмаштыже тудын вернейший соратникше лийынат. Ленин дене пырля шуко ий годым тый куатле большевистский партийым ыштен шогенат да выковыватленат. Ленин дене пырля тый партий ден пашазе классым 1917 ий Октябрьыште вооруженный восстанийыш нангаенат. Ленинын лишыл помощникше лийын, тый Октябрьский восстанийым ямдылыме пӱтынь пашам да властьым пашазе классын успешно сеҥен налмашыжым непосредственно вуйлатенат.

Иностранный захватчик-шамыч да буржуазно-помещичий белогвардейщина ваштареш ыштыме отечественный гражданский война ийлаште тый, Сталин йолташ, Ленинын вуйлатымыже дене революцийын судьбаже решатлалтме чыла фронтлаштат Йошкар Армийын сеҥымашыже-шамычын непосредственный вдохновительже да организаторжо лийынат.

Ленинын колымыжо деч вара большевик-шамыч партий тыйын мудрый вуйлатымашет дене, шке корныштыжо пеш кугу йӧсылык-шамычым сеҥен, мемнан элым социализмын сеҥымашкыже конден.

К а л ы к ы н презренный тушманже-ш а м ы ч—троцкист, зиновьевец, бухаринец-шамыч пашазе класс деч, советский калык деч мемнан элыште социализмын сеҥымашыже лийын кертмылан ӱшанымашым шупшын налнешт ыле, нуно икана веле огыл партийым кӧргӧ гыч подорватлаш, большевистский партийын единствожым шалаташ, советский властьым да социалистический революцийым пытараш тӧченыт. Социализмын тушманже-шамыч ваштареш, партийын тушманже - шамыч ваштареш упорный принципиальный кучедалмаште, тыйын вуйлатымет дене л е н и н и з м верч кучедалмаште Центральный Комитет да мемнан пӱтынь партий сплотиталтын. Тый ик элыште социализмын сеҥен кертмыже нерген ленинский теорийым отстоятленат, тиде великий теорийым умбакыже развиватленат, тудын дене партийым да Советский Союзысо шемер-шамычын миллионный массыштым вооружитленат—тидыже революцийын тушманже-шамычым разоблачитлымашым да разгромитлымашым обеспечитлен.

Тыйын вуйлатымет дене большевик-шамыч партий элын социалистический индустриализацийжым илышыш пуртен, у индустриальный очаг ден район-шамычым, неле ден куштылго индустрийын первоклассный заводшо-шамычым, машиностроенийын куатле заводшо-шамычым ыштен, тидыже пӱтынь калык озанлыкын технический реконструкцийжым да СССР оборонным у средства-шамыч дене вооружитлымашым обеспечитлен. Тыйын вуйлатымет дене партий ялыште, сплошной коллективизаций да кулачественный класс шотышто ликвидироватлымаш путырак келге революционный переворотым ыштен, колхозный стройын сеҥымашыже основеш шуко миллионан крестьянствын культурный да зажиточный илышыжым обеспечитлен. Мемнан эл куатле индустриальный держава, шолдра коллективный земледелин эл, сеҥыше социализмын элже лийын.

Нине успех-шамыч основеш Советский Союзысо калык - шамычын культурышт писын нӧлталалтмаш кая. Советский властьлан, социализм пашалан преданный советский интеллигенцийым ыштыме.

Партий ден советский власть тыйын вуйлатымет почеш первоклассный техника дене вооружитлыме да сеҥаш лийдыме Йошкар Армийым ыштеныт, тудо мемнан р о д и н ы м чыла внешний тушман - шамыч деч ӱшанлын аралыше лийын шога.

Пашазе класс крестьянство дене союзышто большевистский партийын вуйлатымыже дене айдемым айдеме эксплуатироватлымашым курымешлан пытарен да СССР-ыште ни кризис-шамычым, ни безработицым шинчыдыме, шемер-шамычын материальный благосостояний ден культурный уровеньышт неуклонно нӧлталт шогымашым обеспечиватлыше у, социалистический стройым утвердитлен. Мемнан кучедалмашын тиде главный итогшо всемирно-исторический значенийым иметла, тудо пӱтынь тӱнясе шемер-шамычын социализм торжестволан ӱшанымашыштым пеҥгыдемда.

Мемнан партий тыйын исключительно активный да непосредственный вуйлатымашет дене шуко национальностян куатле советский государствым ыштен, СССР-ысе калык-шамычын, великий да нерушимый дружбыштым—нуно пеледалтмашын да сеҥалтдымашын залогшым ыштен. СССР-ын у Конституцийжым, сеҥыше социализмын да развернутый социалистический демократийын Конституцийжым, справедливость почеш, калык Сталинский Конституций манын лӱмден.

Л е н и н семынак тый, Сталин йолташ, революционный теорийым развиватлымашлан да пропагандылан кеч кунамат величайший значенийым пуэнат да пуэт. Мемнан элыште да пӱтынь тӱняште миллион дене еҥ-шамычын достоянийышт лийше тыйын классический, теоретический пашат-шамыч империализм ден пролетарский революций эпохын, мландын кудымшо ужашыштыже социализмын сеҥыме эпохын у условийлаштыже марксизмын-ленинизмын умбакыже развиватлалтмыже улыт. Капиталистический окружений условийыште социалистический государство нерген учениийым разработатлен, государственный марксистско-ленинский теорийжым тый развиватленат. Партийым марксизм-ленинизм дене вооружатлен, тый тудым организационно нойыде сплачиватленат. Тиде основеш мемнан партийын сталинский единствожым илышыш пуртымо.

Тыйын тыршыметлан да вуйлатымашетлан к ӧ р а большевистский партийын ыштыме замечательный успехше-шамыч гыч иктыжлан кадр-шамычын писын кушмышт, социалистический строительство ден социализм эл обороныш шуко тӱжем у пашаен-шамычым выдвигатлымаш улеш.

Шкендын чыла вийым калыклан великий служитлымашлан п у э н,—тый, Сталин йолташ, Ленин семынак, шке калыкедым йӧратет да калык деч ойыраш лийдыме улат. Ленин семынак тый Советский Союзысо да пӱтынь тӱнясе шемер-шамычын шокшо йӧратымашышт дене авыралтынат.

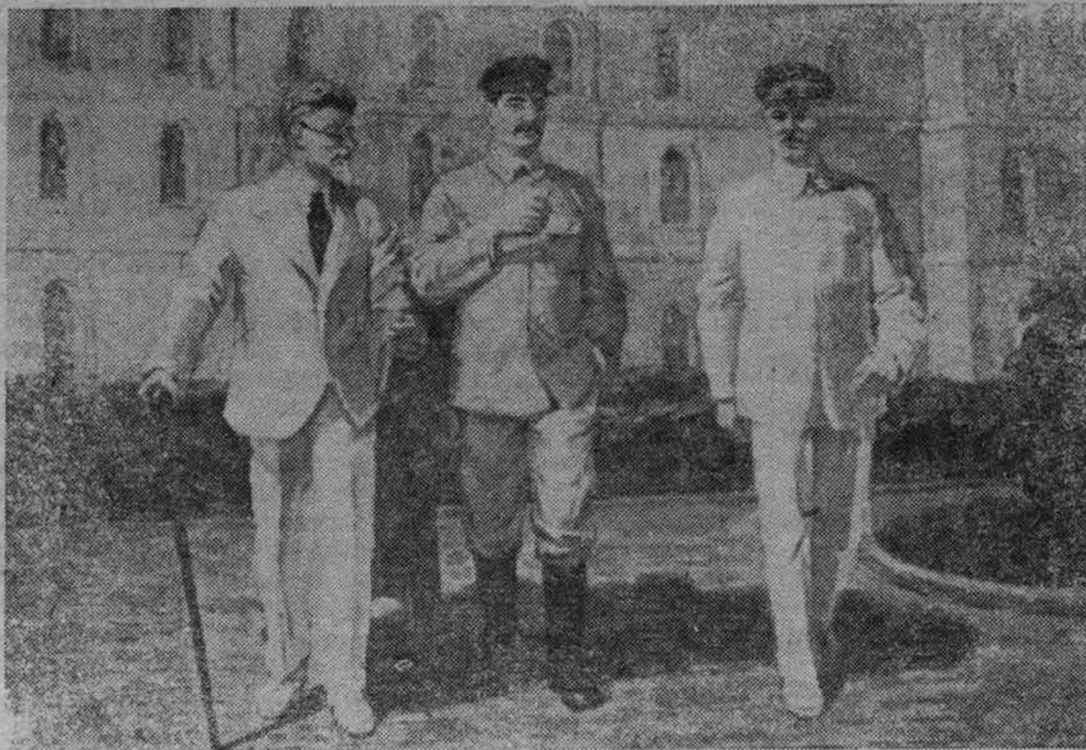
Таче мемнан партий ден Советский Союзысо калык-шамыч тыйым 60 иет шумо кечын саламлен, шкенныштын Центральный Комитетышт йыр Ленин—Сталин знамя йымалне нигунам лийдыме семын сплотиталтыныт да коммунизмын тичмаш сеҥымашыже верч умбакыже кучедалаш ямде улыт.

Виян лийже сеҥаш лийдыме большевик - шамыч партий, Ленин—Сталин партий!

Партийлан, пашазе класслан, советский мландысе да пӱтынь тӱнясе калык-шамычлан куанашышт, шуко ий илэ, мемнан родной Сталин!

Всесоюзный Коммунистический (большевик-шамыч) партийын Центральный Комитетше.

1939 ий 20 декабрь.

„И. В. Сталин ден Йошкар Армий" художественный выставка. МВО Политуправленийын организоватлыме Греков лӱмеш студийысе красноармейский художник-шамычын сӱретлымышт. Снимкыште: Н. А. Маликон сӱретлыме „И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов да М. И. Калинин" картина гыч репродукций.

ВЛКСМ ЦК пленум шке пашажым пытарен

19—23 д е к а б р ь ы ш т е ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо лийын. Первый вопрос дене „Школышто комсомолын пашаже нерген" ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. Михайлов йолташ выступатлен.

20 декабрьыште пленум „Школын уставше, тунемше-шамычын поведений правила да школышто дисциплиным пеҥгыдемдымаште комсомольский организацийын задачыже-шамыч нерген" ВЛКСМ ЦК секретарь Романов йолташ докладым ыштен.

21 декабрьыште „1940 ийыште детский литература лукмо план нерген" ВЛКСМ ЦК секретарь Мишакова йолташ докладым ыштен.

23 декабрьыште эрдене 1940 ийыште детский творчествын Всесоюзный олимпиадыжым эртарыме нерген, ВЛКСМ ЦК секретарь Громов йолташ докладым ыштен.

Пленум колыштмо доклад-шамыч почеш решенийым приниматлен. Средний школын устав проектшым одобритлен да юный пионер-шамычын правилыштым утвердитлен. 23 декабрьыште ВЛКСМ ЦК пленум пашажым пытарен.

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжылан ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. МИХАЙЛОВ йолташ мо нерген докладыватлен

Михайлов йолташ шкенжын доклад тӱҥалтышыштыже пленумын участникше-шамычлан большевистский партийын, Центральный Комитетын да лично Сталин йолташын школлан могай кугу вниманий да заботым ойырымышт нерген ойлен.

Мемнан элыште шуко чапле школа-шамычым строитлыме, тушто 35 миллион йоча-шамыч тунемыт. Кумышо Сталинский пятилеткын мучаштыже йоча-шамыч эше шукын тунемаш тӱҥалыт.

Садланак школа-шамыч ончылно у кугу да ответственный задача-шамыч шогалыт. Школа мемнан великий большевистский партийлан мучашдыме преданный, мемнан социалистический родиным оружийым кидыш кучен, храбро аралаш ямде улшо сознательный, образованный еҥым воспитатлышаш. Самырык-шамыч школым пытарымек Йошкар Армийыш каят, а тудлан дисциплинированный, кеч могай нелылыкымат сеҥаш способный улшо кӱкшӧ грамотный боец ден командир-шамыч кӱлыт.

Тышечын пале, школа ончылно могай кугу государственный задача-шамыч шогат. Тидлан тиде задачым шуктымаште эн ончычак комсомол полшышаш. Но комсомольский организаций-шамыч тидым умылен огытыл, нунын кокла гыч шукышт школышто шке пашашкышт ала могай второстепенный паша семын ончат, садланак комсомолец-шамыч чӱчкыдын тунеммаште, тугак дисциплиныште чыла школьник-шамыч деч ончылно огыт шого. Умбакыже тыге лийын ок кӧрт. Комсомол пашам вес семын ыштышаш, тудо школышто пашам большевистский, серьезно да настойчиво ышташ обязан.

Эн ончычак комсомол учительлан полшышаш. Комсомолец-шамыч учитель-шамыч верч нойыде тыршыше большевистский партий деч примерым налшаш улыт. Тиде заботылан лийынак мемнан учительство советский интеллигенцийын ончыл отрядше лийын. Советский правительство школьник-шамычым туныктымаш пашаште кугу сеҥымашым ыштымылан да общественный пашалан 4 тӱжем утла учитель-шамычым орден да медаль дене наградитлен. Шуко учитель-шамычым калык СССР Верховный Советыш, Союзный ден Автономный республика-шамычын Верховный Советлашкышт сайлен, местный Советлашке депутатыш кандидатлан намечатлыме улыт.

А вот комсомольский организаций-шамыч чӱчкыдынак учительын пашам кузе ыштымыжым, тудлан могай полшык пуаш кӱлмым огыт пале, нунын дене ончыч кагаше, тудын судьбашкыже равнодушно относитлалтыт.

Мутлан: комсомолын Горьковский Горкомжо тений ийлан учитель-шамычын пашашт дене кылдалтше вопрос-шамычым ик ганат кангашен налын огыл. Учительым комсомол гыч йоҥылыш лукмаш случай шуко уло.

Тиде умбакыже лийман огыл. Комсомол ден пионерский отряд-шамыч учительлан, тудын почетный да благородный пашаштыже кӱлынак полшаш пижшашышт кӱлеш. Кӱртньӧ гай дисциплина—теве мом мемнан социалистический общество отличатла. Пашазе ден интеллигенцийын трудышт, кресаньык-шамычын трудышт, Йошкар Армий ден флотышто служитлымаш кӱкшӧ сознательный дисциплинеш основатлалтыт. Советский еҥын тиде чапле качествыжым школа чарныде воспитыватлышаш. Но школышто шуко тунемше тунеммашке сознательно относитлалтыт гын, ме эше шуко недисциплинированность ден хулиганитлыме фактым иметлена. Школьник-шамычын учительын ончыктымыжым, йодмыжым тугак мӧҥгӧ пумо пашам шуктыдымо случайышт чӱчкыдынак лиедат. Тыгай позорный факт лиедат, кунам йоча-шамыч учительым ондалат, грубитлат, мыскылат. Хулиганитлымаш, распущенность, заданийым шуктыдымаш—советский ученикын званийже дене огыт кылдалт. Тидым кажне комсомолец ден школьник пеҥгыдын шинчышаш. Школьник-шамычын распущенностьыштым да хулиганитлымыштым южгынамже тушман-шамыч кучылтыт. Нуно йоча-шамычым шкеныштын низменный, подлый преступлений корнышкышт шӱкеныт. Тунемше-шамычын дисциплиныштэн ончычак успеваемостьыш влиятла. Школьник-шамыч шкеныштым сайын кучат гын, тунемме результатыштат сай. Шкеныштым начарын кучат, заданийым огыт шукто, наукым ӱмбач тунемыт—неуспеваемость кушкеш и тышечын второгодничество.

Кодшо ий мемнан миллионат пелэ второгодник-шамыч ылыч. Тиде тунемме ийын первый четвертьыште успеваемость кушмашым кӱлеш семын пуэн огыл. Второгодничество улман школа-шамычлан эн сай ончыл школын примерышт гыч тунемашышт кӱлеш. Мутлан: Ленинградский областьысе 600 утла школышто ик второгодник уке. Нуно у кумылын, упорно, большевистский пашам ыштеныт. Садланак паша тыге лийын.

Комсомол тунемше-шамычлан шке поведенийышт верч ответственностьым шижаш, нунылан трудым, тунеммашым, общественный поручений йӧраташ туныктышаш. Тиде кугу задача, тидым шуктышлан школласе чыла комсомольский организаций-шамычлан пашам сайын да упорно ыштышашышт кӱлеш. Мемнан миллионат пелэ школьник-комсомолец-шамыч—тиде кугу армий, школа ончылно шогышо задачым шуктымаште кугу рольым модын кертеш, но кызыт комсомольский организаций-шамыч пашам начар ыштат, нуно школьник-шамычын дисциплиныштым да успеваемостьышт верч огыт кучедал. Шуэн огыл тыгай случай, кунам комсомолец-шамыч шкеак начарын тунемыт да школьный порядкым пужат. Тидлан мучаш лийман.

Н. А. Михайлов.

Комсомолец-шамыч чыла тунемше-шамычлан, тунеммаштат, тугак дисциплиныштат примерный лийышт манын, эреак тыршыман.

Пусть кажне школьник пала, комсомолышто лияш правам тудо шкенжын честный тунеммыже дене, школышто, мӧҥгыштӧ, уремыште шкенжын сай поведенийже дене, общественный поручений-шамычым шуктымашке шкенжын поро кумыл дене отношенийже дене заслужитлышаш.

Комсомольский погынымаш-шамыч содержательный лийышт да тушто волноватлыше, острый вопрос-шамыч шындалтышт манын тыршыман. Тугак комсомольский группа-шамычын пашаштым саемдаш кӱлеш.

Михайлов йолташ умбакыже комсомолын пионер-шамыч коклаште пашам ыштымыже нерген ойлен.

Советский элыште шуко миллион йоча-шамыч йошкар галстукым сакен коштыт. Пионерский отряд-шамыч йоча-шамычым коммунистически воспитатлыме кугу пашам ыштат. Партийын да комсомолын вуйлатымышт дене пионерский отряд-шамыч миллион дене советский школьник-шамычым общественный илышышке приобщатлат, нунын кругозорыштым кугемдат, йочам мемнан куатле социалистический родина ден йӧратымашым воспитыватлат. Советский элысе йоча-шамыч пионерский организацийым йӧратат, пионер-шамыч деч примерым налыт.

Но комсомол пионерский движенийым большевистский партийын требоватлымыже семын ок вуйлате. Шуко отрядлаште вожатый уке, садланак паша кӱлеш семын ок кай, южо вере вожатый уло гынат, пионерский паша чылаже годым сай ок кай. А отряд ден звена-шамыч пашам начар ыштымек, сай тунеммашын, образцовый дисциплинын примержым пионер-шамычат огыт ончыкто. Пионер-шамыч кокла гыч южышт школа деч корангыт да хулиганитлыше элемент-шамычын влиянийышкышт логалыт. Отряд-шамычын пашам начарын ыштымашышт решительно пытарыман. Школышто старший вожатыйлан учитель комсомолец лийже манын тыршыман. Тыгай вожатый отряд пашам сайын колтен кертеш да тудын пашажым содержательныйым да интересныйым ышта. Комсомолец-шамыч вожатыйлан чыла шотыштат полшышаш да нуным вниманий дене окружитлышаш улыт. Вет вожатыйын тиде вуйлатыме пашаже благородный да почетан. Вожатый кушкын шогышо поколенийым коммунистический духеш воспитывата. Тидын дене тудо мемнан элан кугу пайдам конда. Комсомол пионерский отрядын сборжо куанымашан да организованно эртыже манын тыршыман. Чыла йоча-шамыч тудлан ямдылалтышт да нуно кунам погынышаш кечым чытыдымын вучышт.

Кунам комсомольский организаций-шамыч пионерский отряд-шамыч дене вуйлатымыштым саемдат, тунам веле йоча-шамыч серьезно да сайын тунемаш тӱҥалыт.

Умбакыже Михайлов йолташ пленумлан Дворец, пионер пӧрт, детский технический станций, музыкальный студий да моло внешкольный организаций-шамычын пашашт нерген ойлен. Нуно пашам эше начарын ыштат, чӱчкыдынак йоча-шамыч деч тораште шогат.

Минский пионер Дворец кружоклашке отличник-шамычлан веле кошташ позволятла, а моло йоча-шамычым Дворецыш огыт пурто. Тиде чын ыштымаш огыл, чыла йоча-шамыч нерген тыршыман.

Чыла внешкольный организаций-шамыч школлан да учитель-шамычлан полшышо лийышт манын комсомолец-шамыч тыршышаш улыт.

Умбакыже Михайлов йолташ Советский йоча-шамычлан шуко у сай, интересный фильмым лукташ кӱлмӧ нерген ойлен.

Докладчик йоча-шамыч коклаште физкультурный паша нерген подробно шогалын. Советский школьник-шамыч социалистический родинам аралаш виян, смелый, волевой лийын кушнешт. Мемнан элысе йоча-шамыч спорт ден физкультурым шокшын йӧратат. Но тиде участкышташ паша чыла годым сайын каен огыл. Физкультура да спорт паша дене Всесоюзный Комитет да Осоавиахимын Центральный Советше йоча-шамыч коклаште пашам ыштыме нерген начар тыршеныт. Умбакыже Михайлов йолташ, X пленумышто школьник-шамычын Всесоюзный Спортивный обществым организоватлыме нерген предложенийым ончаш шындалтеш, манын ойла. Тыгай общество самырык физкультурник-шамычын шуко миллионан армийжым уша да комсомоллан тунемше-шамычын физкультурный воспитатлымашым сайын организоватлаш полша.

Пашам тыге ыштыман: кажне школышто, кажне кудывечыште, кушто гына спортивный площадкым организоватлаш лиеш гын, чыла спортивный площадка-шамычым организоватлыман. Тиде пайдале да увлекательный занятий дене чыла школьник-шамыч авалтыме лийышт манын тыршыман.

Школышто комсомол ден пионер-шамычын пашаштым нӧлталме шотышто комсомольский ден пионерский газета-шамыч кугу значенийым модшаш улыт. Мемнан элыште 105 комсомольский газета да 49 пионерский газета-шамыч улыт. Нунын тиражышт 6 миллион экземплярым эрта. Тыгеже, нине газета-шамыч школьник-шамычым коммунистически воспитатлыме шотышто кугу пашам ыштен кертыт ыле. Туге гынат, нуно школа деч торашке шогат, школьник-шамыч нерген тӱжвачын да начарын возеныт. Советский школьник-шамычын ончыл отрядше лияшлан комсомолец ден пионер-шамычлан пашам кузе ыштыме нерген ойлен огытыл. Чыла комсомольский ден пионерский газета-шамыч шке пашаштым решительно

(*Мучашыже 4-ше стр.*)

Цеминан творчествына

Сталин йолташ дене каена ме пырля

Сталин лӱм дене
Капна куштылемын,
Илыш пеледын
Кеҥеж кечыла.
Шӱм куанымаш да
Пиал ден тич темын,
Сталин йолташ ден
Каена ме пырля.

Сталинский кече
Волгалтыш элнажым,
Кажне час тышке
Сеҥымаш ден толеш.

Да, тачсе кечын
Сай гын илышнаже,
А эрласе кечын
Тиддечат сай лиеш.

Ваш-ваш полшалын,
Тунемына ме талын,
Иктат вараш ок код
Шеҥгелан шоген.
Вӱда мемнам ончык
Кугу вождь Сталин,
Ленинын ончыктымо
Волгыдо корно ден.

Ан. Бик.

Сталин йолташ нерген мур-шамыч

Айда, йолташ, шоптыр вондым
Сад пакчашна шындена.
Сталин ачан у законжым
Чон йӧратен лудына.

Колхознажат пеш улан,
Илышнажат весела.
Конституцийым пумыжлан
Тау Сталин йолташлан!

Березин А. поген.

Шернур район,
Сталин лӱм колхоз.

* * *

Айста тӱшкан погынен
Ме мӧр погаш каена.
Айста Сталин йолташлан
Сай саламым колтена.

Андреев П. поген.

Морко район, „Пайгат-Нур" колхоз.

ТЕЛЕ КЕЧЕ

Таче пеш яндар ийгече
Кумыл нӧлтын кеч кӧнат.
Ший сергажым чиен кече,
Чинчыла чолга лумжат.
Шыргыж—воштыл лекна тӱгӧ
Ече ваке шогалаш.
Таҥасалын куржна рӱжгӧ
Курык деке мунчалташ.
— „Весела пеш теле каныш,
Кана сайын мыйын уш!"
Мурен мужжым изи Яныш
Волыш,—йомо ала куш.
Ой, пеш шуко,—иктаж лучко
Волышт, йогышт вагонла
Изитер-влак курык мучко.
Сылне муро йыр шарла,
Йӱшто южшо шыле—йымыш,
Мунчалташна лие сай!
Чевергальыч шӱргӧ, пылыш
Пелед шушо маке гай.

Рожкин В.

Снимкыште: Марийский АССР советский писатель-шамыч первый республиканский совещанийын делегатше-шамыч.

ЕЧЕ ДЕНЕ

Налын пуыш ачаем
У сай ечым мыланем.
Тидлан чот йывыртенам
Мунчалташ мый тӱҥалам.

Тоям дене шӱкалам,
Ончык писын чымалтам.
Мамык лумым тӱргыктен,
Мардеж кодо шӱшкалтен.

Эх, могай сай ече ден,
Нур ӱмбач эртен кошташ.
Кап-кылнажым виянгден,
Урокнажым ямдылаш.

Азманов Тойблат.

Йошкар Ола,
Педрабфак.

Мунчалтымаште

Эх, могай сай мунчалташ,—
Пикшла ӱлыкӧ волаш.
Шӱргӧвылыш чеверген—
Олма гае йошкарген.

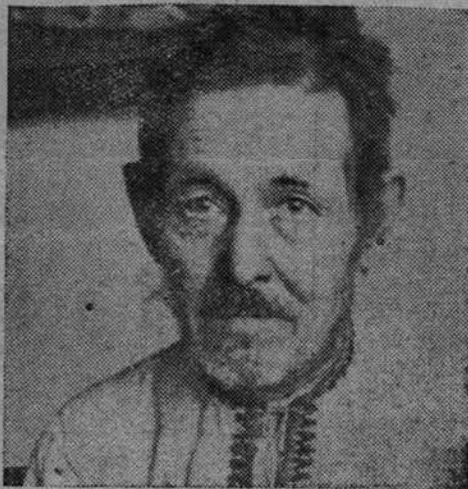
Йоча-шамыч кычкырат,
Чыланат пешак мурат:
„Тау, телын толмыжлан,
Сай курыкым пумыжлан!"

Трофимов В. К.

Волжский район,
Коротково ял.

Богатырь

(йомак)

Марийский АССР советский писатель-шамыч первый республиканский совещанийын делегатше сказочник Игнатий Иванович Тупанов йолташ.

Ик нужна марийын эргыже улмаш. Нунын пакча шеҥгелнышт пошкудо поян марийын идым тичак каванже шинчен. Рвезе тиде идым печыш кая да ик колям пуштын толеш.

— Ачай, мый ик зверьым пуштым,—ойла ачажлан.

— Пеш йӧра!—манеш ачаже.

Вес кечын кая да адак ик колям пуштын толеш, адакат ачаж дек толын, тугак ойла. Кумышо кечат тугак. Ачаже эре:

—Йӧра да йӧра,—манеш.

А уремыште йоча-шамыч рвезым мыскылаш тӱҥалыныт. Тудлан „Иван Зверев" лӱмым пуэныт. Иван урем гыч пура да ачажлан каласа:

— Ачий, мый тышечын каем,—манеш.

— Куш кает, ик эргым велэ улат да мый тыйым кунам колтем!—ойла ачаже.

— Уке, каемак,—манеш эрге.

Ик изи товарым, савам, умыла варам налын, кӧк алашам кушкыжеш да Иван ачажын сурт гыч лектын кая.

Кая, кая, чодрашке шуэш, вара межашке верештеш. Тудо межа дене тыглай еҥ огеш кошт улмаш. Межаште Иванын имньыжым пормо-шамыч пурлаш тӱҥалыт. Иванет имне ӱмбач вола да пормым пуштедаш тӱҥалеш. Ик шагатыште кандашлу кок пормым пуштеш. Вара колоткам ышта да пормым тоя. Меҥгым шогалта, меҥгеш оҥам пудален, оҥашыже „Иван Зверев ик шагатыште кандашлу кок богатырьым пуштын",—манын возен шында. Шкеже ончык кая.

Почешыже вес богатырь пеш талын кудал толеш. Саде меҥге дек толын шуэш, меҥгыште возыман оҥам ужеш, лудеш да пеш аптырана. „Ик шагатыште кандашлу кок богатырьым пуштын," шоналта. „Кеч мо лийже каем",—манешат кудал колта. Иктаж шӱдӧ важык кодмек:

— Стой, Иван Зверев, богатырь!—кычкыралеш.

Иванет имне ӱмбачше „лыплоп" волен возеш. Богатырь кудал миен:

— Молан каен возыч?—йодеш.

— Мален каем ыле да друг кычкыралмашеш пожалт кайшым,—манеш Иван. А имне ӱмбак шинчашыже Иванет омарта деч посна ок керт.

— Давай ынде мыйым имне ӱмбак шынде,—пелешта Иван.

Адак шеҥгеч вес богатырь кудал толеш. Саде меҥге деке шуэшат, оҥаште возымым ужеш.

— Мо каваршаш,—шокта тудо,—ик шагатыште кандашлу кок богатырьым пуштын. Кая, ик шӱдӧ важык миен шуде кычкырал колта:

— Стой, богатырь Иван Зверев!

Иван адакат имне ӱмбачше волен возеш. Богатырь кудал мия:

— Молан волен возыч?—йодеш.

— Мален каем ыле да тӧрштен кинельым,—манеш Иван,—адакшым пеш ноенам вет, ик шагатыште кандашлу кок богатырьым пушташ куштылго пашак огыл, а тый друг кычкырал колтышыч, ынде имне ӱмбак нӧлтал шындашет возеш.

Богатырь Иваным имне ӱмбак нӧлтал шында. „Шке богатырь, а пеш куштылго"—шоналта.

Ынде кумытын каят. Ик богатырьже йодеш:

— Богатырь, Иван Зверев, тый куш кает?—манеш.

— Мый кугыжам пушташ каем,—манеш Иван.

Ну ынде каят, кугыжан илыме олашке миен шуыт. Кугыжан садыш пурат.

Кугыжа тидым шижын, нунын дек кум шӱдӧ солдатым колта.

Иван Зверев изирак богатырьлан нунын дене кучедалаш кӱшта. Изирак богатырьет нуным чыла кӱрышт кышка. Кугыжа ынде эрлашыжым иктаж вичшӱдӧ солдатшамычым колта.

— Ынде тыйын черед,—манеш да Иван кугырак богатырьым колта. Кугырак богатырьат вич шӱдӧ солдатым пуштын пытара.

Кугыжа ынде ойла:

— Мый нунылан уло солдатемат пуштыктен пытарем,—манеш Тудо иктаж кум ий годым мланде йымалне ик богатырьым пукшен ашнен. Саде кугу богатырьжым мланде йымач луктеш да:

— Тый нине богатырь-шамычым сеҥет, уке?—манеш

— Млbackslash

— Младын кылже лиеш ыле гын, мландымат савырен шындем ыле,—манеш богатырь.

Ынде кучедалаш каяш Иван Зверевлан черед шуэш. Иванет кугу богатырьым пушташ кая. Умыла варажым чот гына кырен шында да тушко кӱзен шинчеш. А саважым рок дене авырен пыштен.

Теве ынде кугу богатырь эркын ошкыл толеш, Иваным ужын:

— Богатырь Иван Зверев, молан тый тушто шинчет?—манын кычкырал колта. Иванет кугу богатырьын йӱкшӧ дечак лӱдын, мландыш волен возеш.

А молан тыге киет?—чак миен кугу богатырь йодеш.

— Мланде тыйым пеш мыскыла, садым колыштам,—ойла Иван,—тыйым „кум ий годым мланде йымалне кийше, кум ий годым мланде йымалне кийше" манеш мланде.

Кугу богатырьат мландыш возеш.

Тиде жапыште Иванет савам шупшыл колта, богатырьын кукшо логарже пӱчкылт кая, кугу патыр колен колта.

Иван мӧҥгыжӧ пӧртылеш да кок богатырьлан кугыжам пушташ шӱда. Кок богатырь кугыжам пуштыныт.

Тиддеч вара тиде государствыште кугыжа уке, калык властьым шке кидышкыже налын. Богатырь-шамыч калыкым пеш йӧратеныт, нунылан чыла тушманыштым сеҥаш полшеныт.

Тупанов Игнатий Иванович.

Ронго район.

120

ГРАНИЦА ВЕС ВЕЛНЕ

Германский линкорым вӱд йымак волтен колтымаш

Моло германский военный корабль дене пырля „Адмирал граф Шпее“ германский командованийын заданийже почеш Атлантический океаныште противникын торговый суда-шамычшым уничтожатлен.

Линкорышто топливо пытен, горючий запасым налашлан тудо ик порт деке каяш тӧчен. Тудым английский крейсер-шамыч ужыныт да бойым тӱҥалыныт.

Бой деч вара линкор Монтевидео (Уругвай) портыш ремонт ышташ пурен. Но уругвайский власть-шамыч Английын ишымыже дене 17 декабрь деч умбакыже линкорым портеш кодаш чареныт. Тыге корабльым ачален шукташ лийын огыл. Тудо вес портышкат куснен кертын огыл. А теҥызыште английский военный корабль шамыч вученыт.

Тунам „Адмирал граф Шпее“ Гитлерын приказше почеш теҥызыш лектын да Монтевидео деч вич километр ӧрдыжыштӧ шке командыже денак пудештарен вӱд йымаке волтен колтымо. Линкорын командыжым вес пароход-шамыч поген налыныт.

Китайский ӱдрамаш-шамыч японец-шамыч ваштареш кредалмаште активно участвоватлат. Снимкыште: китайский ӱдрамаш батальон гыч улшо ӱдыр-шамыч—тунеммаште.

24 декабрьыште Марийский АССР-ын шемерже-шамыч, пӱтынь советский калык дене пырля районный, городской, поселковый ден сельский советлашке депутат-шамычым сайленыт. Сайлыме кечын йоча-шамыч сайын оборудоватлыме комнатлаште жапым веселан эртареныт. Снимкыште: Йошкар-Ола 11 избирательный участкысе йоча комнатыште йоча-шамыч куанен модыт.

Фото М. Чуршуковын.

Класснам эн ончык лукшаш верч тыршена

У тунемме ий тӱҥалме годым ме, VI классыште тунемше-шамыч, школышто шкенан класснам эн ончык лукташ каҥашышна. Тидлан тунемше-шамыч коклаште, класс ден класс коклаште соцсоревнованийым кумдан шарен улына. Классыштына ик „плохо“ отметкат ынже лий, дисциплинат сай да отлично лийже, манын виян тыршышна.

Кызыт мемнан класс школышто ик ончыл класслан шотлалтеш. Тунеммаште вараш кодшо уке. Классыштына пырдыж газета жапыштыже лектын шога. Редколлегий членлан сайын тунемше шамычым—Александрова Евгенийым, Тимофеева Клавийым, Ильина Аннам, Яковлев Пантелейым сайлен улына. Нуно шке пашаштым сайын шуктен шогат.

Класснам эн ончык лукташ тыршена.

Белов Миша.

Морко район,
Нурӱмбал НСШ.

Ме теле каникулым кузе эртарена

Ме Шернур средний школышко Тиман ял гыч шукын коштына. Теле каникул жапымат ме организованно эртараш шонена: колхозник-шамычлан „Эҥыремышвод“ спектакльым шындена. Тидын деч посна ме удобренийым—ломыжым, чыве терысым погаш решитлышна. Тыгак ече дене тӱшкан коштмашым, художественный литература лудмашым организоватлена.

Тимин Михаил.

Шернур средний школа,
6-шо „А“ класс.

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжылан ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. МИХАИЛОВ йолташ мо нерген докладыватлен

(Мучаш)

перестроитлышаш улыт. Школын, пионерский отрядын илышыштым раш да интересно ончыктыман. Йоча-шамычым мо волноватла палаш кӱлеш, йоча-шамычын интересышт дене илыман, школа ден пионерский отряд-шамычын творческий пашашт нерген каласкалаш кӱлеш, тудо Советский Союзын мужественный, смелый гражданиныштым воспитатлаш полша.

Умбакыже Михайлов йолташ ойла: большевистский партий кушкын шогышо поколенийым коммунизмын пашаже верч борец-шамыч великий армийын резервше семын онча. Партий тиде поколенийым тыге воспитатлаш требоватла, тудо кучедалмаште лӱдмашым ынже пале, тудо мемнан корнышто кеч могай препятствийым кӱрлаш да сенаш ямде лийже, тудо кидыштыже коммунизмын знамяжым пенгыдын кучыжо да ончыко да ончыко велэ кайже. Михайлов йолташ яркий да содержательный докладшым родной да великий Сталин нерген ойлен пытара, кудо комсомолым великий забота дене окружатла.

Сталин йолташын комсомоллан пашам кузе ышташ полшымыжо, уло шемерын великий вождьшо кузе советский молодежь да йоча нерген заботитлымыже нерген ойлымым пленумышто лийше делегат-шамыч кугу вниманий дене колыштыныт. Сталин йолташ Ленин дене пырля комсомолын колыбель воктенже шоген. Сталин йолташ комсомолым ончен, куштен тудым тушман ваштареш лӱдде кучедалаш туныктен, комсомоллан мемнан родиным, советский калыкым чот йӧраташ туныктен.

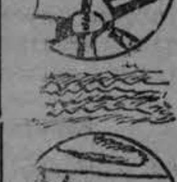
Михайлов йолташын докладшын заключительный шомакшылан пленумышто участвоватлыше-шамыч оваций да виян сово кырымаш дене вашмутым пуэныт:

„Пусть мемнан пашана Ленин—Сталин пашалан, коммунизм пашалан служитлыже. Пусть Сталин лӱм ончыкыжат мыланна чарныде ончыко да ончыко—коммунизмын волгалтше кӱкшытышкыже ӱжшӧ кучедалме знамя лийже!

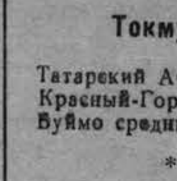
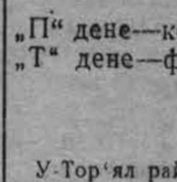
Чыла комсомол, пӱтынь молодежь, пӱтынь калык дене пырля ме каласена: Виян лийже мемнан эпохысо гениальнейший еҥ—шемерын да уло тӱнясе пызырналт илыше-шамычын ачаже, большевистский партийын да советский калыкын вождьшо, молодежьын другшо да учительже—мемнан шерге, йӧратыме Сталин йолташ!“.

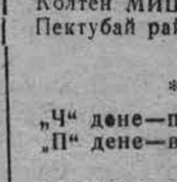
Вашке военно-морской модышым тӱҥалына

Тыйын моряк лиймет шуэш мо?

Иготет шуэш гын, Пашазе-Крестьянский Йошкар Флотышто служитлаш шонет мо?

Конешне, тый тидым ышташ шонет!

Но шинчен шого: вет флотышто служитлашлан шуко шинчыман. Тудлан военный пашам велэ огыл палыман, а молымат: навигацийым, лоцийым, астрономийым, географийым, математикым, механикым, электротехникым, связь пашам... иктеш манаш гын, тудлан чыла шинчаш кӱлеш.

Ит мондо: ме модышышто мо нерген йодына—чыла тидым военный моряклан шинчаш кӱлеш.

Кажне 15 кече гыч ме У ВОЕННО-МОРСКОЙ ОЙЛЫМАШ-ШАМЫЧЫМ печатлаш тӱҥалына. Тыгай ойлымаш чылаже кумыт лиеш. Кажне ойлымаш почеш ятыр йодыш-шамыч лийыт. Кажне чын ответлан модышышто участвоватлыше ИК ОЧКОМ налеш.

Ответ-шамычымат ме газетеш 15 кече гыч, у ойлымаш шамычым печатлыме деч вара, пуаш тӱҥалына. Газетеш ответ-шамыч печатлалтмек, модышышто участвоватлыше-шамычын тудо ойлымашланак колтымо ответан письмаштым редакций ончаш ок тӱҥал.

Кӧ эн шуко очком пога, тудо модышышто сеҥыше лиеш. Ончык лекше-шамычлан премий пуалтеш да лӱмышт газетеш печетлалтеш.

Первый ойлымашлан тендан ответдам налмек, редакций тыланда номеран увертымашым колта. Вес ойлымаш шамычлан ответым колтымыда годым шке серышыштыда ТЕ ТИДЕ НОМЕРЫМ ОНЧЫКТАШ ТӰҤАЛЫДА, тиде номер почеш тендан ответ-шамычда проверятлалтыт. ШКЕНДАН АДРЕСДАМ, ФАМИЛИЙДАМ, ЛӰМДАМ РАШ ОНЧЫКТАШ ИДА МОНДО. Тидын деч посна ме тыланда ответым пуэн она керт.

Урок деч вара

Метаграмма-шамыч

„П“ дене—сар ӱзгар,
„М“ дене—пычалын ужаш.

Колтен
Токмурзин Володя.

Татарский АССР,
Красный-Гор район,
Буймо средний школа.

* * *

„П“ дене—кочкыш продукт,
„Т“ дене—фольклор.

Колтен
Янаев Витя.

У-Тор'ял район,
Ошканер ял совет,
„У пасу“ колхоз.

* * *

„М“ дене—пайдале насекомый.
„П“ дене—ӱян плод.
Колтен МИША ОВЧИННИКОВ
Пектубай район.

* * *

„Ч“ дене—пакчам авыра,
„П“ дене—вӱд коч вончыкта.

Колтен
КАЗАКОВ БОРИС.
Морко район,
Кун-Сола школа.

Кроссвордын ответше

(28 ОКТЯБРЬЫСЕ „Я. Л.“-ым ОНЧО)

ӰЛЫКӦ:

Пырдыжлаште. 1. Километр. 2. Ом. Ме. 4. Указ. 5. На. 6. Ис. 7. Меркурий. 10. Кох. 14. Селькор. 15. Инженер. 16. Мандат 17. Трамвай. 18. Ре. 19. Сочи.

Пӧрт карнизыште. 25 (шолашке). Белосток. 25 (пурлашке) Баскунчак.

Оралде ӱмбалне. 26. Элнет 27. Европа. 28. Код. 29. Рога 30. Олег. 31. Марат. 32. Аво 33. Трап. 34. Картон. 37. Ак. 38 Киар. 42. Сап. 43. Чап.

ПУРЛАШКЕ:

Пырдыжлаште. 1. Коммуниз[illegible] 8. Име. 9. Кас. 11. Эпос. 12. Рим 13. Хорей. 14. Сантиметр. 1[illegible] Триер. 20. Оперетта. 21. Вайга 22. Рупор. 23. Китай. 24. Уси.

Оралде ӱмбалне. 26. Электромагнит. 31. Магнит. 35. Водолаз 36. Марка. 37. Арка. 39. Нор 40. Герой. 41. Каир. 42. Сага 44. Пап. 45. Тип. 46. Лак. 47 Карпат. 48. Запан.

ШАРАДА. По-ми-до-р.

ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ МЕТАГРАММА: Минск-Пинск.

Шарада ден метаграммылан [illegible] ончыч чын ответым колтеныт: Глушков Коля (Шернур район, Мустай НСШ), Александров [illegible] (Морко район, Кумыж[illegible] НСШ), Гайнитдинов Илья да Яснев Михаил (Башкирский АССР, Краснокамский пе[illegible] училище).

Ответственный редактор—И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—1167. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.